

Czesław Strzyżewski, Justyna Mizerka, Andrzej Duras

Gniezno, st. 232, gm. loco, woj.
poznańskie, AZP 49-34/263

Informator Archeologiczny : badania 30, 210-211

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ką z X/XI w. W warstwie VI, datowanej ceramiką na X/XI w., zarejestrowano nieliczne bierwiona drewniane, nie tworzące konkretnych układów, oraz nagromadzenie mierzwy i kawałków kory. W warstwach V i VI znaleziono także kilka ryłców z poroża i kości. Warstwa VII zawierała ceramikę datowaną na fazę C (2 połowa IX–1 połowa X w.), spoczywającą w ciemnobrunatnej warstwie organicznej. W obrębie spagu tej warstwy znajdowały się jamy paleniskowe, zarysowane na żółtobrunatnym piasku, oraz 2 bierwiona. Warstwa VIII – nadcalcowa, to jasnoszarobrunatny piasek (głębokość 2,4–2,6 m), zawierający ceramikę ze starszego okresu przedrzymskiego oraz duże palenisko kamienne. W warstwie tej odnotowano również ślady po kołkach (26 o średnicy 5–15 cm), które wiązać można chronologicznie z warstwą VII, a może nawet VI. Wykop 17 (dawny sondaż A) o wymiarach 2 x 18 m znajdował się na północ od wykopu 16/16a, na osi wschód–zachód. W obrębie tego płytkiego wykopu zarejestrowano nowożytną warstwę niwelacyjną, która zalegała do głębokości 0,5/0,65 m, a następnie zespół dziewięciu niewielkich jam o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu. Datowanie na podstawie ceramiki zamyka się w ramach fazy D (około X/XI w.), tylko jeden obiekt (nr 16) pochodził z XV–XVI w. Prawie wszystkie jamy zagłębione były w jasobrunatnoszarą warstwę z okresu laterńskiego, o miąższości około 20 cm. Wykop „rów A” był wąskim wykopem instalacyjnym o długości około 47 m, wytyczonym na osi wschód–zachód, w odległości około 1–2,5 m na północ od wykopu nr 17. Zarejestrowano w nim 11 jam i półziemianki. Jamy wielkości od 60 do 160 cm miały zarysy koliste lub owalne, w przekroju pionowym nieckowate i, rzadziej, workowate. Wypełnione były najczęściej próchniczą ziemią z węglami drzewnymi (paleniskowe?). Zagłębiały się w całość do 95 cm. Na dnie jednej z jam (obiekt 3) kształtu workowatego natrafiono na małe kamienne palenisko o wymiarach 35 x 60 cm. Chronologię jam ustalono na podstawie ceramiki – najstarsze pochodzą ze schyłku VIII w. (faza B), najmłodsze z I połowy XI w. Największym obiektem była półziemianka, której eksploracja wymagała powiększenia wykopu. W obrębie „rowu A” utworzono wykop nr 18 o wymiarach 3,7 x 6,5 m. Półziemianka miała kształt kwadratu (4 x 4 m), z korytarzem od strony wschodniej o szerokości 0,9 i zachowanej długości 1,2 m. Pośrodku spagowej części obiektu znajdowało się nieckowate zagłębienie o średnicy około 2,4 m, z kamiennym paleniskiem. Na podstawie znalezionej w półziemiance ceramiki można przyjąć, że pochodzi ona z około połowy XI w. (faza D/E), jednak w górnej części wystąpiła ceramika młodsza – z 2 połowy XI–XII w., co niekoniecznie świadczy o długotrwałym użytkowaniu obiektu, raczej o wykorzystywaniu zagłębienia po nim jako np. śmietnika. Poza tym nadzorowano prace na zachodnim stoku Góry Lecha (stok wału obronnego podgrodzia) podczas budowy platform ołtarzowych. Stwierdzono obecność nasypu (ponad 2 m), datowanego od około XIV do XX w., zalegającego na nasypie wczesnośredniowiecznego wału obronnego.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Badania powinny być kontynuowane.

GNIEZNO, st. 232,
gm. loco,
woj. poznańskie,
AZP 49–34/263

• osada wczesnośredniowieczna (XI–XII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z budową obwodnicy na krawędzi doliny Jeziora Winiary, przeprowadzone przez mgr. Czesława Strzyżewskiego (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie), z udziałem mgr mgr Justyny Mizerki i Andrzeja Durasa. Finansowane przez Dyрекcję Okręgową Dróg Publicznych w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Lustracja wykopów drogowych objęła odcinek 1,2 km. Prace archeologiczne prowadzono na obszarze 20 000 m² – wykopaliskowo przebadano 900 m², pozostały teren sprawdzono sondażami i powierzchniowo.

W części wschodniej terenu, nad jeziorem Koszyk, odkryto fragment osady wczesnośredniowiecznej. Piętnaście z szesnastu obiektów znajdowało się w skupisku 57 x 28 m. Odstąpiono je na trasach jezdnych obwodnicy, tylko jeden obiekt wystąpił w wykopie wodociagowym, w odległości ponad 90 m od skupiska. Wyróżniono 6 budowli naziemnych, wzniesionych w konstrukcji zrębowej (jedna z piwniczkami), 8 palenisk i 2 jamy. Znaleziono około 2400 ułamków naczyń całkowicie obtaczanych, głównie szerokootworowych, zdobionych brzdami i żłobkami poziomymi, sporadycznie również ornamentami grzebykowymi, stempelkowymi, nacięciami oraz żłobkami falistymi. Odkryto też noże, krzesiwo dwukabłkowe, sztabkę gwoździową, gwoździ, kościane szydła i igły, osetkę kamienną, ułamki przęślika glianego, polepę, zwęglone drewno ze ścian chat oraz kości bydła, świń, owiec–kóz, konia,

psa, tura i jelenia. Datuje się je od połowy XI do XII w. W warstwie przemieszanej znaleziono część ćwieka żelaznego z XV–XVI w.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

Nie przewiduje się dalszych badań.

Goryszewo, st. 26,
gm. Mogilno, woj. bydgoskie

patrz: neolit

GOSTYŃ, st. 2,
gm. Gaworzyce,
woj. legnickie,
AZP 68-17/38

• grodzisko wczesnośredniowieczne

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Pawła Rzeźnika (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego). Finansowane przez Uniwersytet Wrocławski. Przebadano powierzchnię 98 m².

Pozyskany materiał można datować na 2 połowę IX / 1 połowę X wieku. Grodzisko, położone w strategicznym punkcie względem doliny Odry, być może było strażnicą kontrolującą trasę szlaku handlowego.

Gościkowo-Paradyż, st. 10,
gm. Świebodzin,
woj. zielonogórskie

patrz: okres nowożytny

GRAŻAWY, st. 1,
gm. loco,
woj. toruńskie,
AZP 34-52/1

• grodzisko wczesnośredniowieczne (XII w.)

Badania wykopaliskowe przeprowadzone w dniach od 8 do 27 lipca przez mgr. Kazimierza Grażawskiego (Muzeum w Brodniczy). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych. Pierwszy sezon badań po 27 latach. Grodzisko o powierzchni 1 ha jest założeniem dwuczłonowym. Na każdym członie wytyczono po jednym wykopie: na członie II, przy południowo-wschodnim odcinku wału, wykop 1/96 o wymiarach 4 x 2 x 5 m; w południowej części kotlinki przywałowej członu I – wykop 2/96.

Człon I (gród właściwy), w kształcie elipsy, nieco spłaszczonej od strony południowej, ma wymiary mierzone od postawy wału około 60 x 70 m, co daje 3900 m² powierzchni. Dookoły wał w miejscu swego wypiętrzenia ma około 5–6 m ponad poziom otaczającego grodzisko terenu; jego szerokość u podstawy wynosi około 25 m. Zagłębiony majdan o powierzchni 1500 m², w części środkowej jest nieznacznie wypiętrzony. Człon I, od południa oddzielony jest od członu II nieckowatym obniżeniem (dawna fosa). Człon II ma kształt niemal regularnego prostokąta o powierzchni 7000 m², jego wymiary u podstawy wału wynoszą 100 x 70 m. Zagłębiony majdan o powierzchni około 3500 m² jest w części środkowej wypiętrzony na około 2 m w stosunku do tzw. kotlinki przywałowej. Od strony południowej grodziska znajduje się niewielkie, nieckowate zakłębienie terenu, stanowiące ślad po dawnej fosie, oddzielającej założenie obronne od rozległej osady podgrodowej. Największe deniwelacje w obrębie stanowisk występują między koroną wału a poziomem lustra wody w rzece (około 9–10). W wykopie 1/96 odkryto znacznej miąższości nawarstwienia kulturowe, sięgające maksymalnie do 310 cm, zawierające niewielką ilość ruchomego materiału zabytkowego w postaci kilkudziesięciu fragmentów ceramiki. Wykop 2/96 ujawnił nawarstwienia kulturowe z rumowiskiem przepalonych drewnianych konstrukcji przekładkowych wału (15 prób – *Quercus sp.*) na powierzchni około 20 m². Wstępne datowanie stanowiska odnieść można do 2 połowy XII w., jednak niewielka ilość materiału zabytkowego oraz niemal zupełny brak konsumpcyjnych szczątków kostnych pozwalają domniemywać, że warownia miała charakter refugialny bądź też była krótko zasiedlona.

Grodzisk Mazowiecki, st. XII,
gm. loco, woj. warszawskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Grodzisko Dolne, st. 8,
gm. loco, woj. rzeszowskie

patrz: paleolit